

возможностями и повышенной эмоциональностью. Девочки третий раз долго собирались перед прыжком проявляли неуверенность в своих силах и сомневались (боялись прыгать).

Результаты у мальчиков 3-х классов ненамного выше, чем у мальчиков 2-х классов (обусловлено примерно одинаковым возрастом), но динамика прыжков так же наблюдается: 0,93 м – 0,95 м – 1,04 м. Практически отсутствие разницы результатов позволяет говорить об особенностях применения именно волевых усилий, и характеризуется как не достаточное умение применять в деятельности дополнительные усилия. Данный факт подтверждают и результаты девочек 3-х классов. Количественные показатели у них отличаются от девочек 2-х классов, но факт, что последняя попытка, не на много ближе, чем в пробе 2: 0,85 м – 0,85 м – 0,86 м. При выполнении физической нагрузки говорят выявленные особенности о неумении применять дополнительные усилия и повышенной внушаемости.

В процессе данного тестирования школьники себя вели по-разному. Некоторые прилагали дополнительные усилия и они подкреплялись эмоционально словами: «Я сейчас перепрыгну!» или «сейчас потренируюсь и перепрыгну обязательно» и др. и эта группа детей прыгала дальше (27%). У другой группы детей в выполнении задания прослеживалась небрежность, со словами: «Конечно, я перепрыгну, так прыгают только слабаки!», «Это для меня легко, я лучше всех в классе прыгаю!» У этой группы результат был незначительным или вообще не смогли допрыгнуть (35%). В третьей группе у детей присутствовал страх перед неизведанным и отличались неуверенностью (25%), сомневались, и выполняли попытки ближе необходимого. Четвертая группа детей внешних признаков не проявляла, длина и качество прыжков было более лучшим (13%).

Закключение. Начальная школа нуждается в разработке методики формирования произвольной саморегуляции двигательной активности младших школьников. Формирование регулятивных умений является важным фактором гармоничного развития личности учащихся.

Поэтому в воспитании детей большее внимание нужно уделять совершенствованию отдельных физических качеств и в целом физического развития, на психическое развитие. Целенаправленный подбор методик, средств для формирования совершенствования произвольной саморегуляции двигательной деятельности будет способствовать повышению не только их физического и психического развития, но и учебной успеваемости детей младшего школьного возраста.

1. Аверин, В.А. Психология детей и подростков: Монография / В.А. Аверин. – Санкт - Петербург: Высшая школа, 1994. – 140 с.
2. Боскович, Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л.И. Боскович. – М., 1968. – 464 с.
3. Гноблин, Ф.Н. Психология младшего школьника. – М.: Просвещение, 1999. – 240 с.
4. Коломинский, Я.Л. Учителю о психологии детей шестилетнего возраста / Я.Л. Коломинский, Е.А. Панько. – М.: Просвещение, 1988. – 190 с.
5. Комков, А.Г. Социально-педагогические основы формирования физической активности школьников: Монография. – СПб, СПб НИИФК, 2002. – 228 с.
6. Лях, Т.И., Лях, М.В. Психология: В 2-х выпусках. – Выпуск 1. Общая психология / Т.И. Лях, М.В. Лях. – Тула: Издательство ТГПУ им. Л.Н. Толстого, 2010. – С. 218.
7. Мамонова, Е.Б. Особенности развития личностной саморегуляции в младшем школьном возрасте: дис. канд. псих. наук; 19.00.07 / Е.Б. Мамонова; Нижегородский государственный ун-т. – Нижний-Новгород, 2004. – 201 с.

ФАРМІРАВАННЕ САЦЫЯЛЬНАЙ КАМПЕТЭНТНАСЦІ ДАШКОЛЬНІКАЎ СРОДКАМІ БЕЛАРУСКАГА ФАЛЬКЛОРУ

*Н.В. Крыцкая, А.М. Кавалеўскі
Віцебск, ВДУ імя П.М. Машэрава*

Паслядоўнае і канструктыўнае рэфармаванне існуючай сістэмы адукацыі глыбока закранае арганізацыйныя, метадычныя, прадметна-змястоўныя і іншыя бакі беларускай сістэмы адукацыі. У сучаснай адукацыйнай парадыгме на першае месца выходзіць фарміраванне ключавых кампетэнтнасцей падрастаючага пакалення. Традыцыйныя фальклорныя сродкі не толькі знаёміць дзіцяці з навакольным светам, але і выклікае маральныя правілы, нормы паводзін. Прычым усё гэта робіцца ў яркай, эмацыйнай, зразумелай і даступнай форме.

У сучасным грамадстве, у адрозненне ад традыцыйнага грамадства, адзначаецца разрыв сувязі паміж пакаленнямі, следствам чаго з'яўляецца «вымыванне» фальклору з нашага жыцця (у сям'ях ведаюць усе менш абрадаў, забываюць песні, у тым ліку і калыханкі). У нашы дні гэта

становіцца яшчэ актуальней. Таму ў педагогаў узнікае патрэба ў распрацоўцы метадыкі фарміравання сацыяльнай кампетэнтнасці сродкамі беларускага фальклору.

Паняцце «фарміраванне» з'яўляецца традыцыйным для айчыннай педагогікі. Аднак пад уплывам гуманістычнай філасофіі адукацыі адбываецца пераасэнсаванне многіх устойлівых паняццяў, напаўненне іх новым каштоўнасца-сэнсавым зместам.

Працэс фарміравання сацыяльнай кампетэнтнасці разглядаецца намі як пабудова сістэмы ўнутраных рэсурсаў, неабходных для эфектыўных магчымасцяў шырокага сацыяльна-практычнага самастойнага кантакту з найбольш значымі і блізкімі для развіцця дзіцяці сферамі жыцця. Назапашаны пад кіраўніцтвам дарослага каштоўны сацыяльны вопыт дапаможа выхаванцу сфармаваць у яго сацыяльную кампетэнтнасць. Сацыяльная кампетэнтнасць дашкольніка – гэта пэўны ўзровень яго адаптацыі да сацыяльных умоў, якія прад'яўляе яму грамадства. А менавіта здольнасць разумець розны характар адносін да яго дарослых і аднагодкаў, прасіць аб дапамозе, аказваць яе, стрымліваць сябе, выказваць просьбы і прапановы, нязгоды ў сацыяльна прымальнай форме, умёна выбіраць лінію паводзін, якая адпавядае сітуацыі.

Мэта дадзенай публікацыі – паказаць эфектыўнасць выкарыстання ў дашкальных ўстановах комплексу матэрыялаў, арыентаваных на фарміраванне сацыяльнай кампетэнтнасці дзяцей сродкамі беларускага фальклору.

Матэрыял і метады. Эксперыментальнае даследаванне праводзілася на базе ДУА «Яслі-сад №5 г. Глыбокае». У працы прынялі ўдзел 62 чалавекі (38 выхаванцаў і 24 педагога). Намі былі вылучаныя роўныя па колькасці эксперыментальная і кантрольная групы (па 19 чалавек у кожнай). У артыкуле выкарыстоўваліся метады вывучэння навукова-метадычнай літаратуры па праблеме даследавання, метады абагульнення, метады педагогічнага назірання за вучэбным працэсам, метады анкетавання, метады абагульнення.

Вынікі і іх абмеркаванне. На канстатуючым этапе даследавання дашкольнікам, якія складаюць гэтыя групы, было ад 5 да 6 гадоў. Па сацыяльным паходжанні ўдзельнікі абедзвюх груп у асноўным – дзеці служачых. У пачатку эксперыменту і кантрольная, і эксперыментальная групы мелі практычна аднолькавую колькасць балаў. Па заканчэнні эксперыменту вынікі значна павысіліся, што падкрэсліла эфектыўнасць выкарыстання ў выхаваўча-адукацыйным працэсе дашкольнай установы комплексу вучэбна-метадычных матэрыялаў па фарміраванні сацыяльнай кампетэнтнасці дзяцей дашкольнага ўзросту сродкамі беларускага фальклору.

Другім этапам эксперыменту было запаўненне праграмы назірання за культурай паводзін дзіцяці, якая мае на ўвазе ацэньванне ўменняў дашкольніка вітацца і развітвацца, асаблівацца і характар зносін, культуру дыялогу, умёна аказаць і прыняць дапамогу. Вынікі даследавання культуры паводзін у пачатку эксперыменту атрымаліся аднолькавыя: з 19 дашкольнікаў 9 мелі сярэдні ўзровень культуры і 10 – высокі. Па заканчэнні нашай працы вынікі эксперыментальнай групы значна павысіліся.

Мы даследавалі ўзровень гатоўнасці педагогаў да працы па фарміраванні сацыяльнай кампетэнтнасці дзяцей сродкамі фальклору. Сярод выхавальнікаў ДУА «Яслі-сад №5 г. Глыбокае» была праведзена дыягностыка, у якой прынялі ўдзел 24 педагога. З іх 100% лічаць, што кожны выхавальнік павінен выкарыстоўваць ўзоры фальклору ў сваёй педагогічнай дзейнасці, але толькі 16,7% выхавальнікаў выкарыстоўваюць сродкі фальклору ў выхаваўча-адукацыйным працэсе. Адной з прычын таго, што выхавальнікі не карыстаюцца сродкамі фальклору, з'яўляецца недастатковая метадычная распрацаванасць дадзенага пытання.

Намі быў зроблены аналіз плана эксперыментальнай і інавацыйнай дзейнасці ДУО Рэспублікі Беларусь на 2016-2017 навучальны год [1]. Вучэбная праграма дашкольнай адукацыі прадстаўлена шасцю часткамі, якія арыентаваны на фарміраванне ў дзяцей агульначалавечых, гуманістычных каштоўнасцяў, а таксама выхаванне фізічнай культуры. Толькі ў раздзеле «Эс-тэтычнае развіццё», мастацкага развіцця дашкольнікаў сродкамі выяўленчага мастацтва, музыкі, мастацкай літаратуры і фальклору.

Аналіз атрыманых дадзеных яшчэ раз падкрэсліў актуальнасць нашага даследавання і дазволіў вызначыць мэту нашай далейшай працы над комплексам вучэбна-метадычных матэрыялаў.

Фарміраванне сацыяльнай кампетэнтнасці дашкольнікаў сродкамі беларускага фальклору ажыццяўляецца ў непасрэднай сувязі з сучаснымі напрамкамі пазнання (гісторыя, геаграфія, творчасць і інш.) і інтэрпрэтацыі элементаў фальклорных тэкстаў. У працэсе прымянення

фальклору і яго сродкаў мы абаяліся на гістарычныя, дэнталагічнага характару, семантычныя кантэксты як змястоўныя сувязі фальклору. Па словах Л. С. Выгоцкага, «мы можам ... так арганізавать сознательные процессы, чтобы через них вызвать процессы бессознательные, и кто не знает, что всякий акт искусства непременно включает как своё обязательное условие предшествующие ему акты рационального познания, понимания, узнавания, ассоциации и так далее» [2, с. 325].

На першым этапе ажыццяўляецца азнаямленне дашкольнікаў з элементамі беларускага фальклору, фальклорнай мовы. Дзеці знаёмяцца з малымі фальклорнымі формамі.

Другі этап – этап назапашвання ведаў. Фальклорныя сродкі прымяняюцца комплексна і полімадальна. У працэсе сённяшняй дзейнасці дзеці набываюць вопыт прыёму інфармацыі, яе пераўтварэння, назапашвання, запамінання, выкарыстання. Дашкольнікі ўключаюцца ў камунікатыўна-пазнавальную дзейнасць, развучваюць ўзоры музычнага, паэтычнага, праяўнага фальклору, малююць, знаёмяцца з узорами прыкладной творчасці. Рэалізуюцца першыя самастойныя крокі ў інтэрпрэтацыі нескладаных фальклорных тэкстаў.

Трэці этап – этап самарэалізацыі дашкольніка. На дадзеным этапе ўжываецца свабоднае камбінаванне фальклорных сродкаў. Ажыццяўляецца пераход ад дыферэнцыяцыі элементаў фальклорнай прамове да іх сінтэзу. Педагог на занятках удакладняе ўяўленне дзяцей аб жанравых асаблівасцях фальклору, прызначэнні прыказак, прымавак, вучыць дзяцей асэнсоўваць пераноснае значэнне вобразных слоў і словазлучэнняў, прыказак, складаць невялікія апавяданні і казкі.

Заклучэнне. Фальклор з'яўляецца ўнікальным сродкам для перадачы народнай мудрасці і выхавання дзяцей на пачатковым этапе іх развіцця, важны фактар духоўнага развіцця дзіцяці, з аднаго боку, а з другога боку – сфармаваць сацыяльную кампетэнтнасць.

1. Сайт Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь // <http://edu.gov.by/> Дата выхаду 01.05.2017 г.
2. Выготский, Л.С. Педагогическая психология / Под ред. В.В. Давыдова

ОЦЕНОЧНЫЕ ВЫСКАЗЫВАНИЯ В РЕЧИ ДЕТЕЙ

*М.Ф. Кунтыш, А.А. Дубко
Витебск, ВГУ имени П.М. Машерова*

Отношение к объектам, оценка ситуаций – это то, чем интересен человек как неповторимая личность, использование оценочной лексики – характерное свойство речевого поведения. Лингвистика в последнее время демонстрирует интерес к отражению в языке взаимодействия человека с действительностью и в оценочном аспекте. Проблемам аксиологии посвящено большое количество исследований, однако фундаментальных исследований реализации категории оценки в конкретных фактах устной и письменной речи определенных групп носителей языка (социальных, возрастных) нет [1].

Изучение детской речи с этой точки зрения вызывает несомненный интерес. Речь младших школьников представляет собой особым образом организованную и характеризующуюся специфическим употреблением языковых средств деятельность. Естественно предположить, что оценочная лексика младших школьников отличается от оценочной лексики взрослых, классифицированной в ряде работ (М.П. Трубниковой, Л.А. Карпова и др.).

Цель данного исследования – обогатить речь младших школьников оценочными средствами.

Материал и методы. Исследование проходило на базе ГУО «СШ № 12 г. Витебска». В исследовании приняли участие 59 человек в возрасте 10 – 11 лет (4 «А» и 4 «Г» классы). Материал исследования извлечен из следующих источников: устных спонтанных монологов младших школьников, записанных на диктофон; письменных текстов младших школьников; ответов школьников, полученных в ходе педагогического эксперимента.

Методы исследования: эмпирические методы: эксперимент, беседа; методы обработки полученных данных: количественный и качественный анализ результатов исследования, интерпретационные методы.

Результаты и их обсуждение. На констатирующем этапе педагогического эксперимента были проведены ассоциативные эксперименты, в ходе которых необходимо было к словам-стимулам (словам с положительным и отрицательным оценочным значением, а также словам